

Ieva Bite, Inese Lapsiņa, Laura Pirsko

AGRĪNĀS INTERVENČES PROGRAMMA STOP 4-7

Intervence paredzēta:

- Dusmīgiem/viegli sakaitināmiem bērniem
- Bērniem ar strīdīgu/ izaicinošu/ agresīvu uzvedību
- Bērniem ar uzmanības grūtībām, hiperaktivitāti un grūtībām iesaistīties grupas darbā

Uzvedības problēmas – kas tas ir?

Psihiskā līdzsvara trūkums, kas rada emociju regulācijas un paškontroles traucējumus.

Cēloņi:

- ✓ pre- vai postnatāli smadzeņu bojājumi
- ✓ smadzeņu aktivitātes traucējumi
- ✓ sociogēnas izcelsmes traucējumi, saistīti ar bērnu uzraudzības, disciplinēšanas vai piesaistes grūtībām.

Strachinaru, 1994; Patterson et al., 1989; Fearon et al., 2015

Vai arī -

- labākais, ko bērns var darīt apstākļos, kādi viņam ir radīti, un ar tiem instrumentiem, kuri ir viņa arsenālā...

B.F.Skinner

**Katrs cilvēks
vēlas ietekmēt
un kontrolēt vidi**

**Uzvedības
problēmām ir
daudz
“pastiprinātāju”**

**Uzvedībai, domām
un priekšstatiem,
kas reiz ir apgūti,
ir tendence
atkārtoties un
uzturēt pašiem
sevi**

Uzvedība vienmēr kalpo kādam mērķim:

			
Uzmanība	Izvairīšanās	Lietu/ aktivitāšu iegūšana	Sensorā

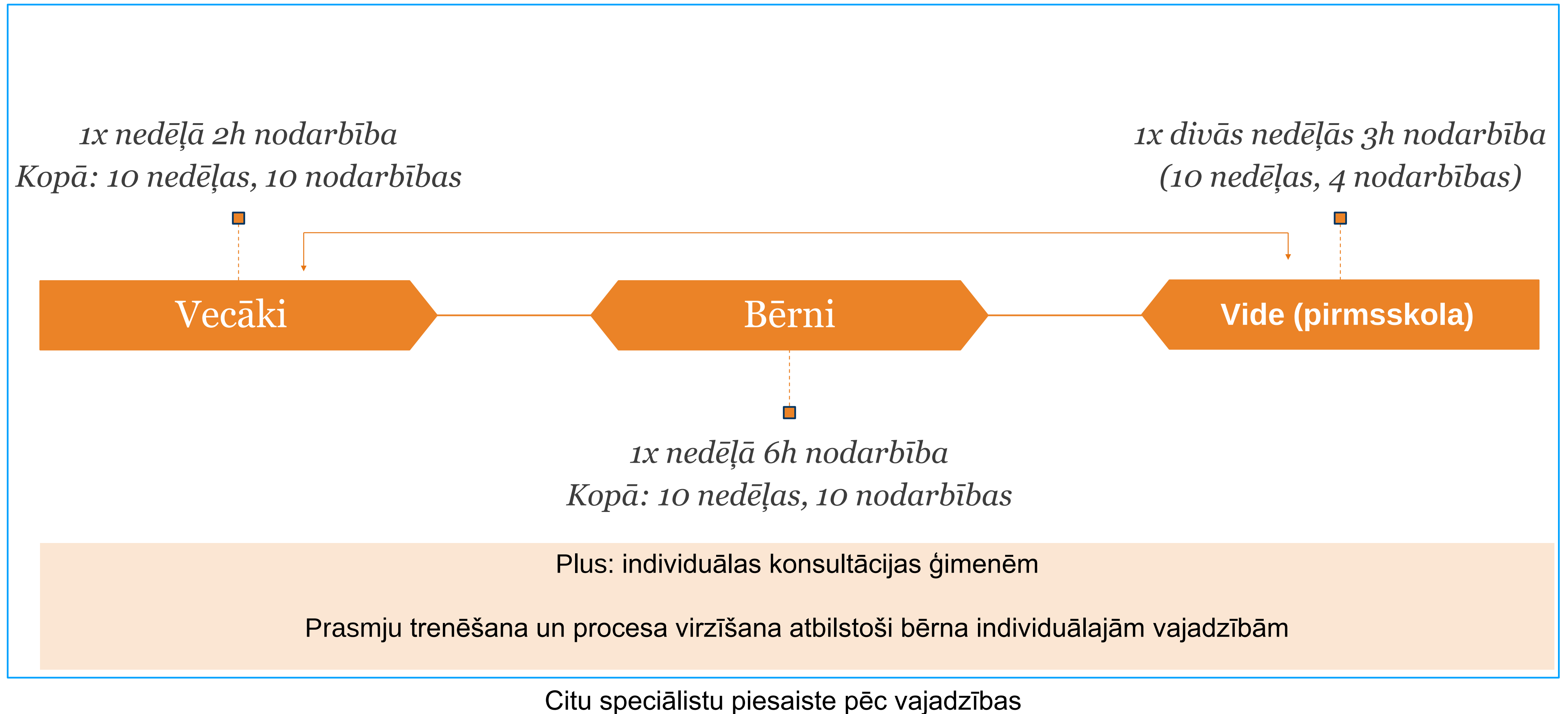
STOP 4-7

Programmas mērķis ir mazināt bērnu problemātisko uzvedību, mācot bērniem sociālās prasmes, vecākiem un pedagogiem - pozitīvu audzināšanu.

Wim de Mey et al., 2009

STOP 4-7 PROGRAMMAS DARBĪBAS PRINCIPS

Ko mēs mācām bērniem?

- ✓ **Sadarboties**
- ✓ **Komunicēt**
- ✓ **Iekļauties nodarbībās**
- ✓ **Sekot norādījumiem**
- ✓ **Būt draudzīgiem un laipniem**
- ✓ **Risināt problēmas**
- ✓ **Pazīt un regulēt emocijas**
- ✓ **Vadīt stresu**

Sistemātiski pastiprinot vēlamo uzvedību

Bērnu treniņu mērķi

- specifisku sociāli kognitīvo prasmju mācīšana
- Izvērtēt un izvēlēties, kas ir noderīgs katram bērnam individuāli
- Palīdzēt bērniem drošā

vidē trenēt jaunas uzvedības formas

- Mainīt uzvedību reālajā ikdienas dzīvē

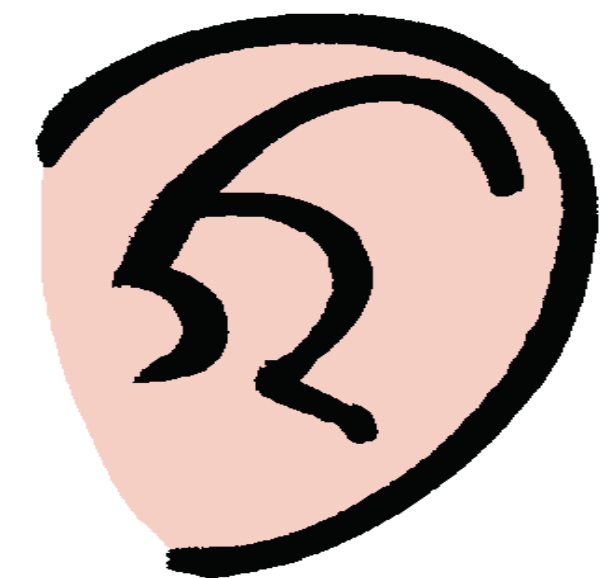
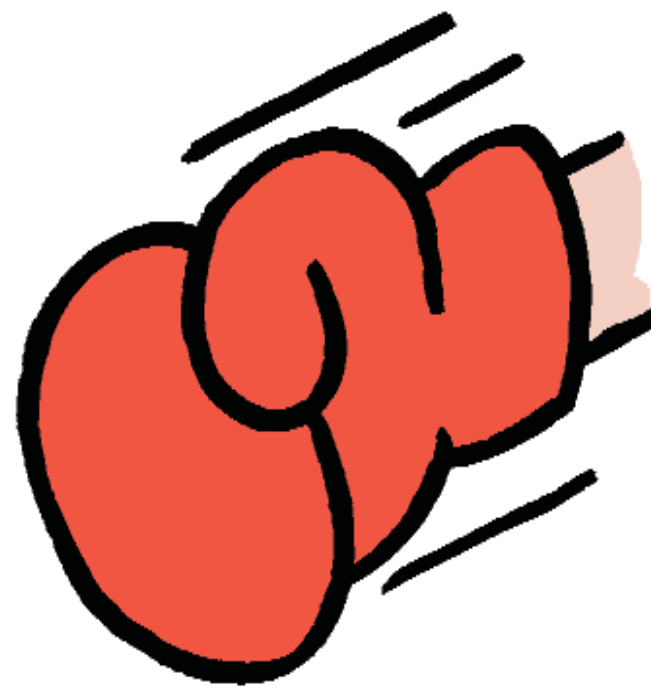
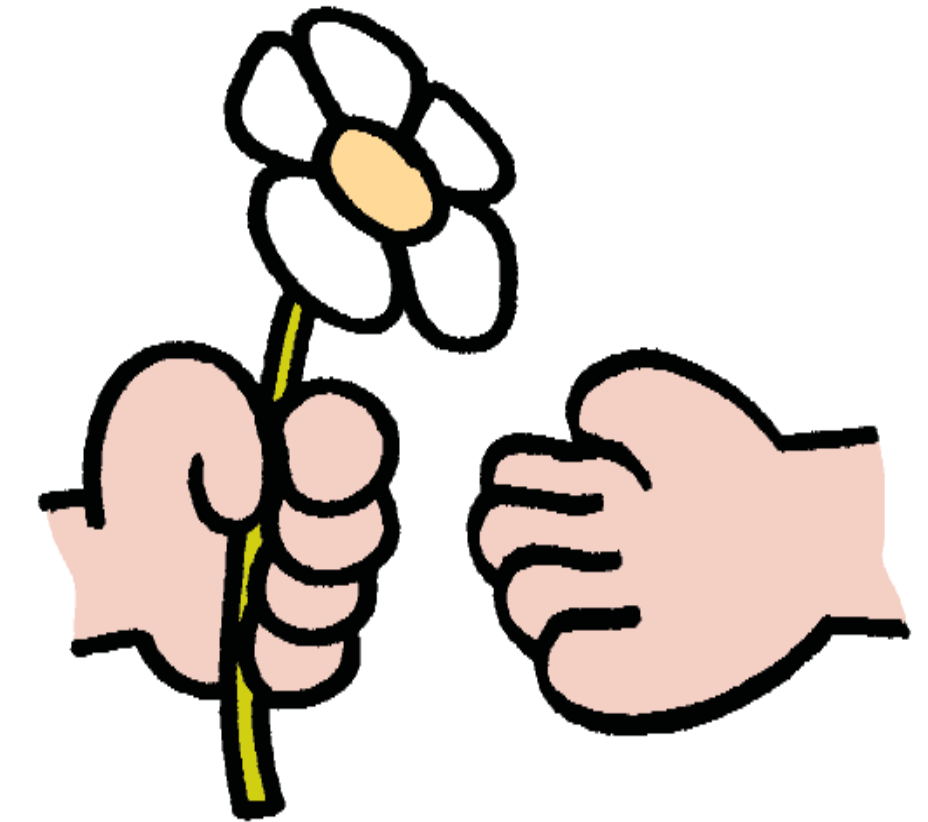

ABC shēma uzvedības problēmu izpratnei

A Situācija	B Uzvedība	C Sekas
Kā situāciju vai kontekstu var organizēt tā, lai izvilinātu pozitīvu uzvedību?	Kādu uzvedību mēs vēlamies redzēt vairāk? Kādu uzvedību mēs vēlamies redzēt mazāk? Kādas prasmes bērniem jāapgūst?	Kādas sekas var būt noderīgas, lai panāktu vairāk pozitīvas un mazāk negatīvas uzvedības?

A Situācija vai konteksts	B Uzvedība	C Sekas
<u>Skolotāju pamatattieksme:</u> -pozitīva iesaistīšanās -emociju regulēšana -pozitīvas uzvedības modelēšana -prasmju mācīšana <u>Pozitīvs klimats un struktūra</u>	<u>Apgūstamās prasmes:</u> - Lomu ieņemšana - Paškontrole - Emociju regulēšana - Problēmu risināšana - Attieksme pret darbu - Relaksācija/atslābināšanās - Kopīga spēlēšanās - Darbošanās kopā - Dalīšanās materiālos - Savas kārtas gaidīšana - Paklausīšana/piekrišana	<u>Pozitīvās uzvedības pastiprināšana:</u> komplimenti, uzslavas, žetoni <u>Negatīvās uzvedības nepastiprināšana: +</u> - ignorēšana - Pārtraukums jeb time-out - sodīšana

Noteikumi

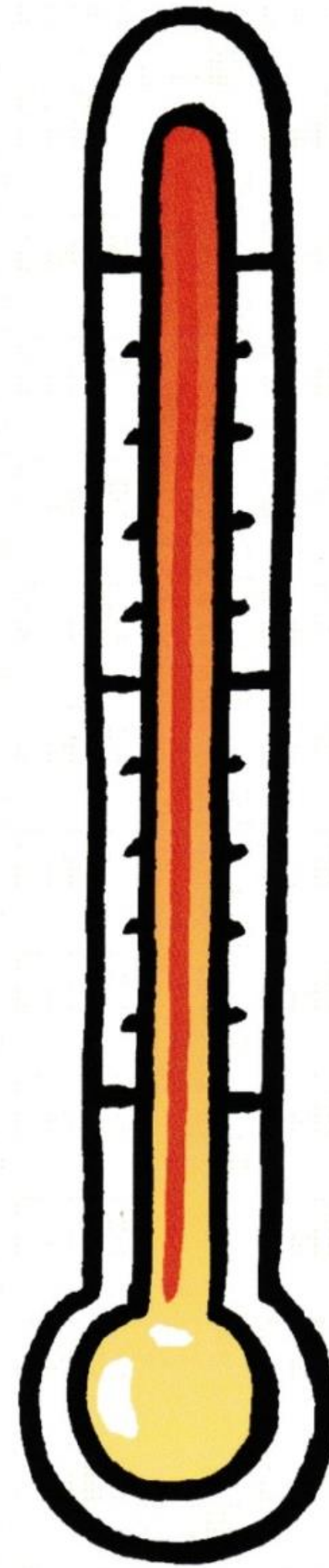

Paškontroles prasmes

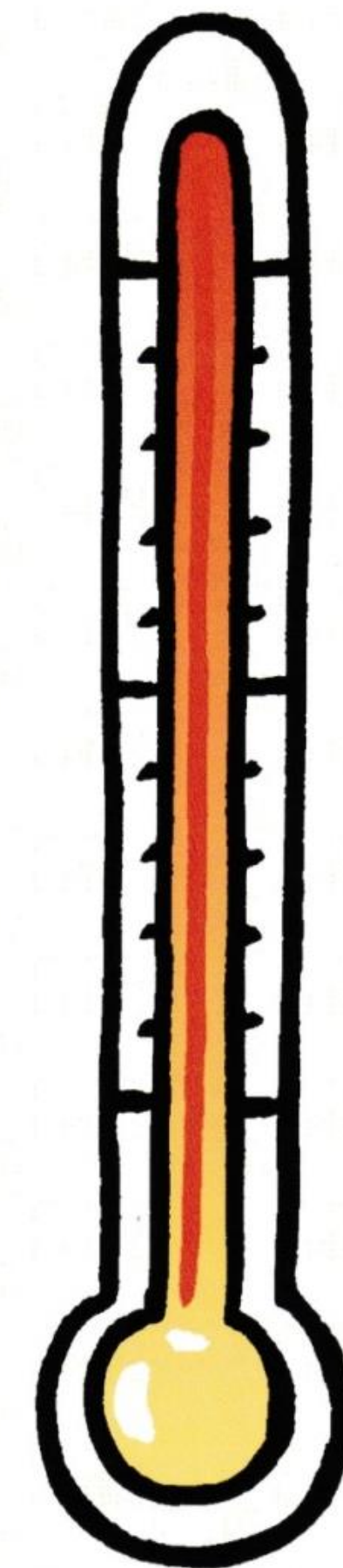
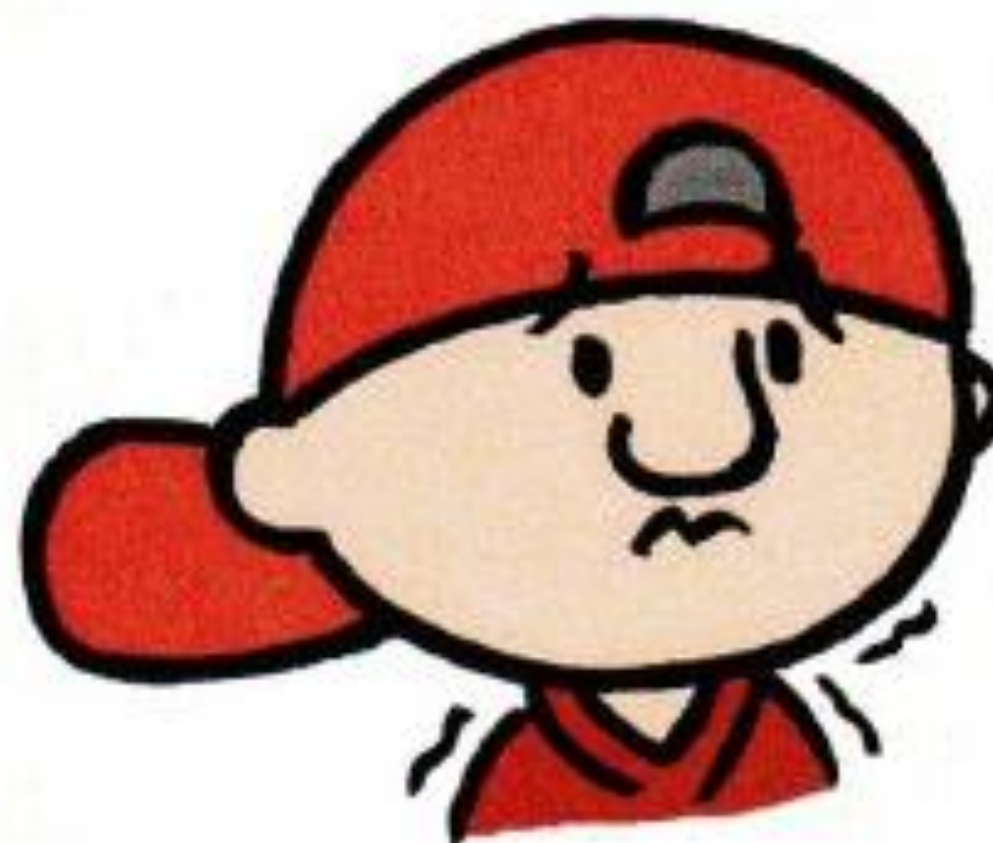
Dusmu izvirdums,
spriedze

Kā nomierināties?

Relaksācija

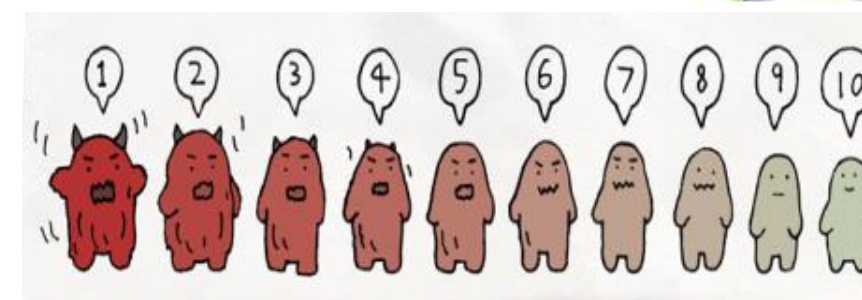
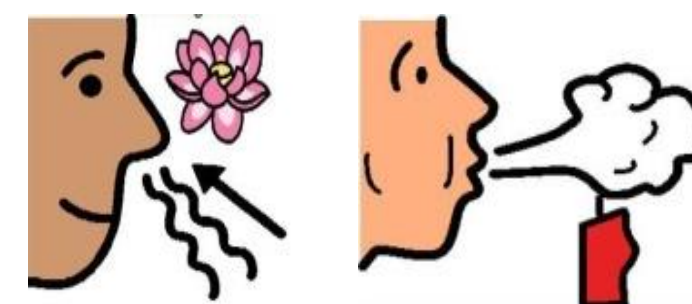

Darbs ar emocijām – pamata emocijas

Emociju regulācijas taktikas

- ES PAGRIEŽOS UN EJU PROM
- ES LĒNĀM IEELPOJU UN IZELPOJU
- ES ATCEROS KAUT KO PATĪKAMU, SMIEKLĪGU
- ES LŪDZU PALĪDZĪBU PIEAUGUŠAJAM
- ES LĒNĀM SKAITU LĪDZ 10
- ES SASPRINDZINU UN ATBRĪVOJU MUSKUĻUS

Klausīšanās prasmes

Klausīšanās: skaties

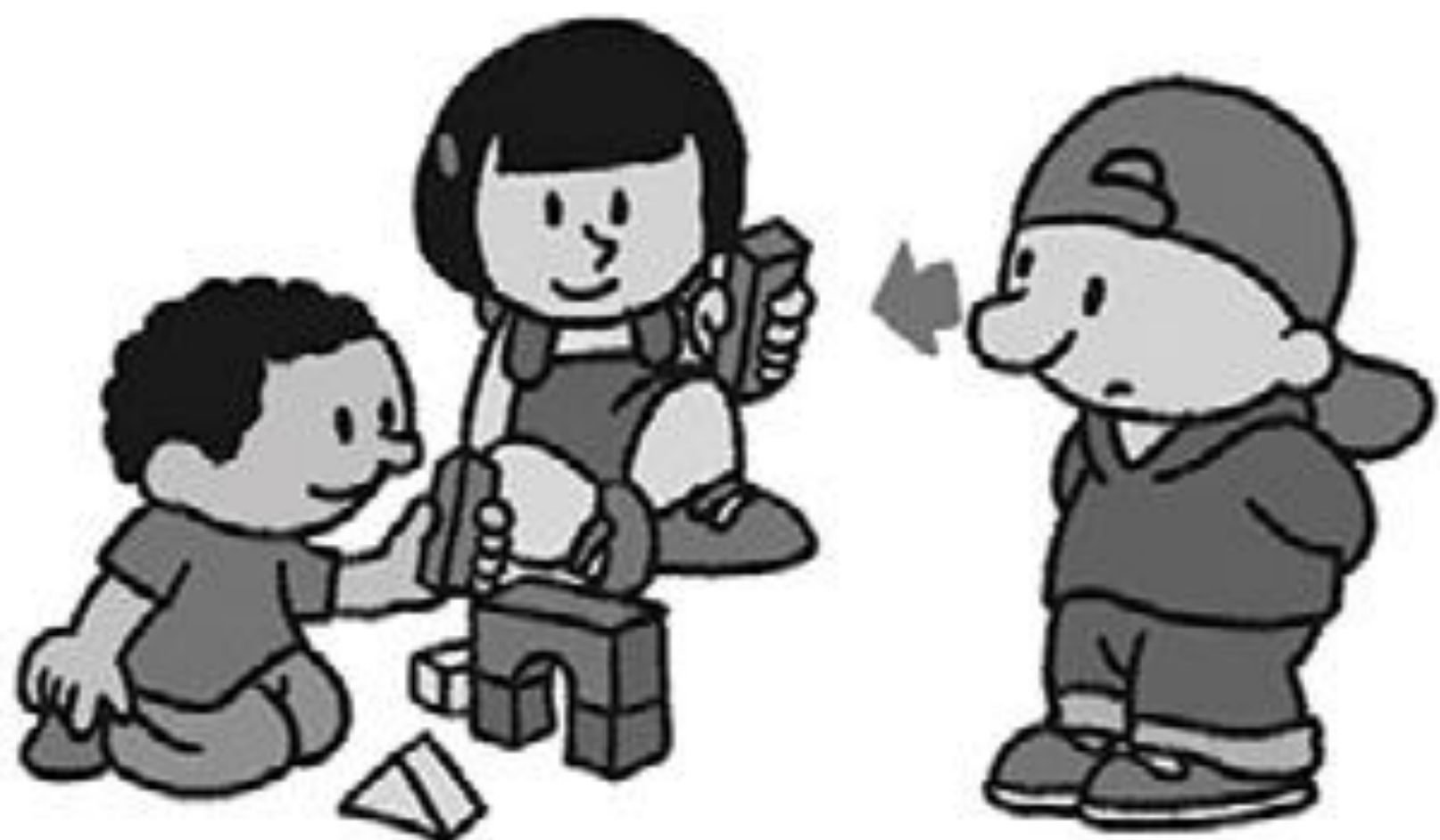

Klausīšanās: aizslēdz muti

Klausīšanās: sēdi mierīgi

Es apstājos un skatos

Es jautāju, kādu rotaļu spēlē bērni

Es jautāju, vai varu piedalīties rotaļā

KO MĒS MĀCĀM VECĀKIEM UN PEDAGOGIEM?

1. Vērot un izprast uzvedību
2. Veidot atbalstošu, strukturētu vidi
3. Pozitīvi pastiprināt jeb apbalvot vēlamo uzvedību
4. Nejauši neapbalvot problemātisko uzvedību
5. Sniegt skaidrus norādījumus
6. Būt konsekventiem un disciplinēt
7. Izmantot saudzīgu un efektīvu sodu sistēmu (ignorēt nevēlamo uzvedību, veidot pārtraukuma laikus, izmantot nevēlamās uzvedības seku principu)
8. Regulēt savas emocijas

APBALVOJUMI
VAR BŪT KATRAM

Vakara dienaskārtība

7:00 Vakariņas	
Nokārtojam galdu	
Darbošanās laiks	
9:00 Sakārtojam mantas	
9:15 Mazgāšanās, zobu tīrīšana	
9:30 Grāmatas lasīšana	
10:00 Ejam gulēt	

PROJEKTS 2020-2023

20 apmācītas
speciālistu
komandas
Latvijā

Intervences grupas
2 reizes gadā (kopā
1200 bērni); katrai
ģimenei papildus 3
individuālās
konsultācijas

Supervīzijas

Metodiskie materiāli

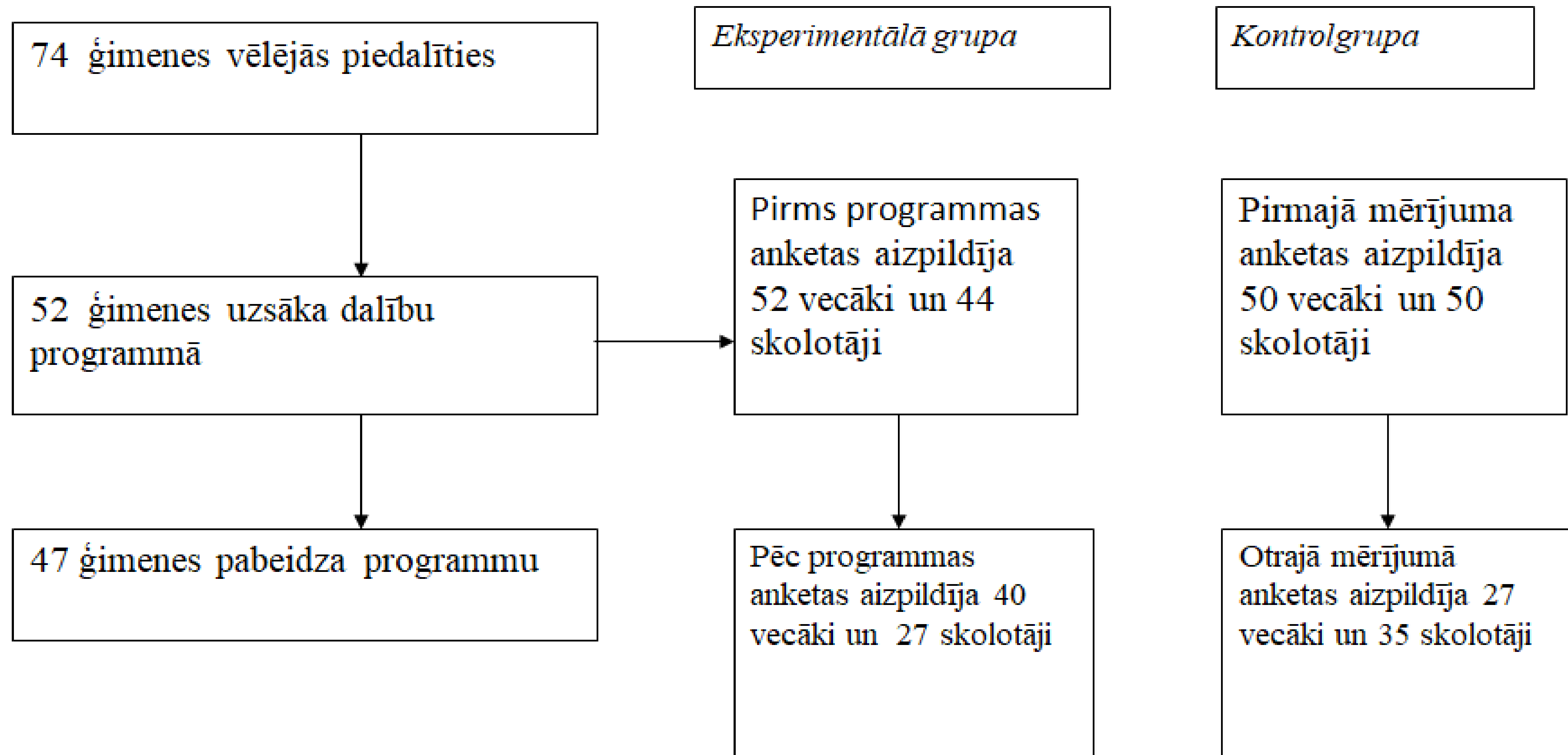
Speciālistu/treneru komanda

- Projekta ietvaros izveidotas un apmācītas **20 speciālistu/treneru komandas** (apvienojot pašvaldības)
- Speciālistu/treneru komandu veido 2-3 psihologi, kuri ikdienā strādā ar bērniem, 1 vai 2 pedagogi, viens no vadītājiem var būt arī sociālais darbinieks, ja viņa darbs saistīts ar bērniem.
- Katra speciālistu/treneru komanda vada **5 intervences** grupas (2020.g. – 1 grupa; 2021.g.- 2 grupas; 2022.-2023. g.-2 grupas).

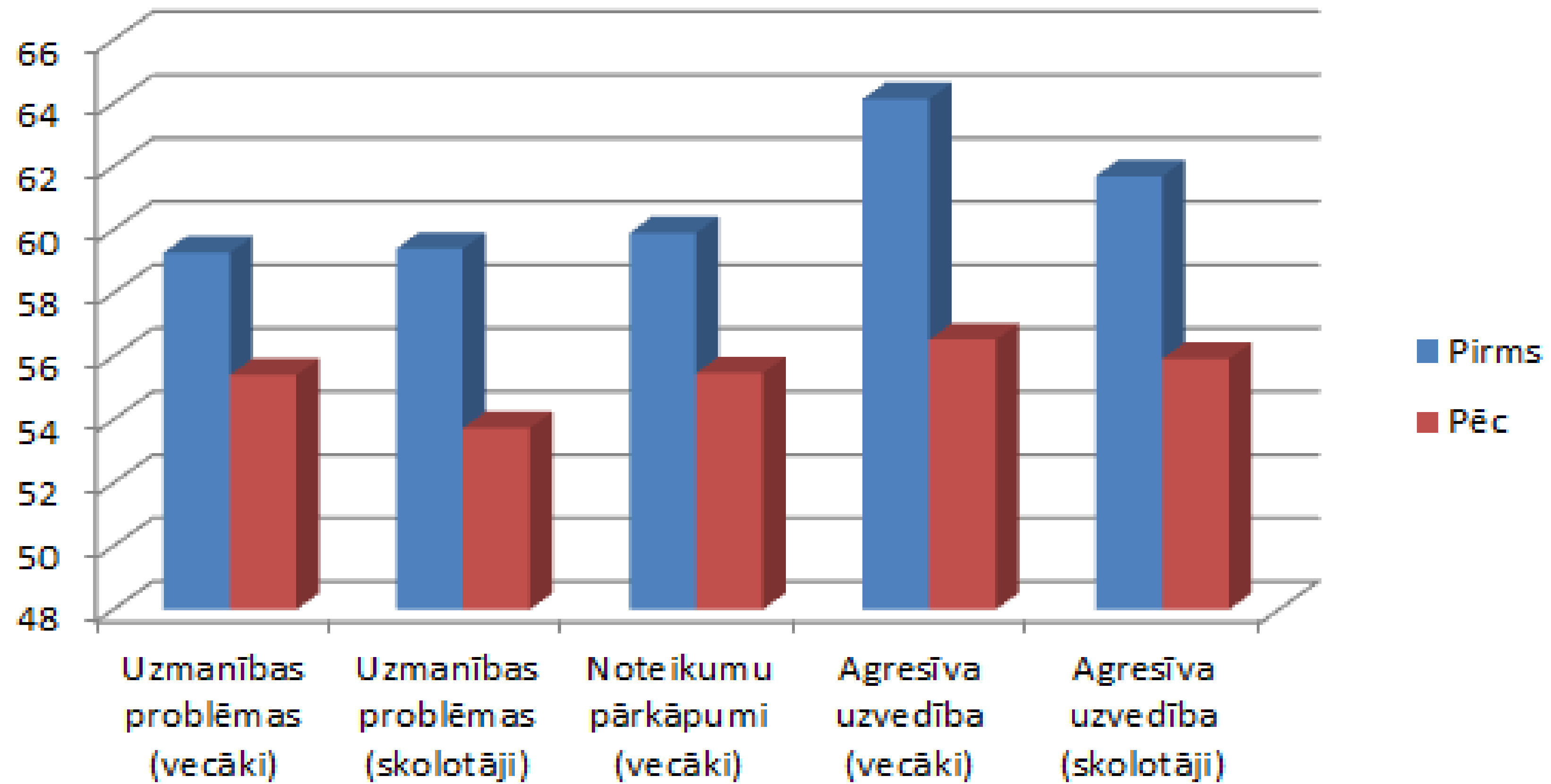
PROGRAMMAS STOP 4-7 PĒTĪJUMA LATVIJĀ REZULTĀTI

Programmas STOP 4-7 dalībnieki

Pētījuma dalībnieki

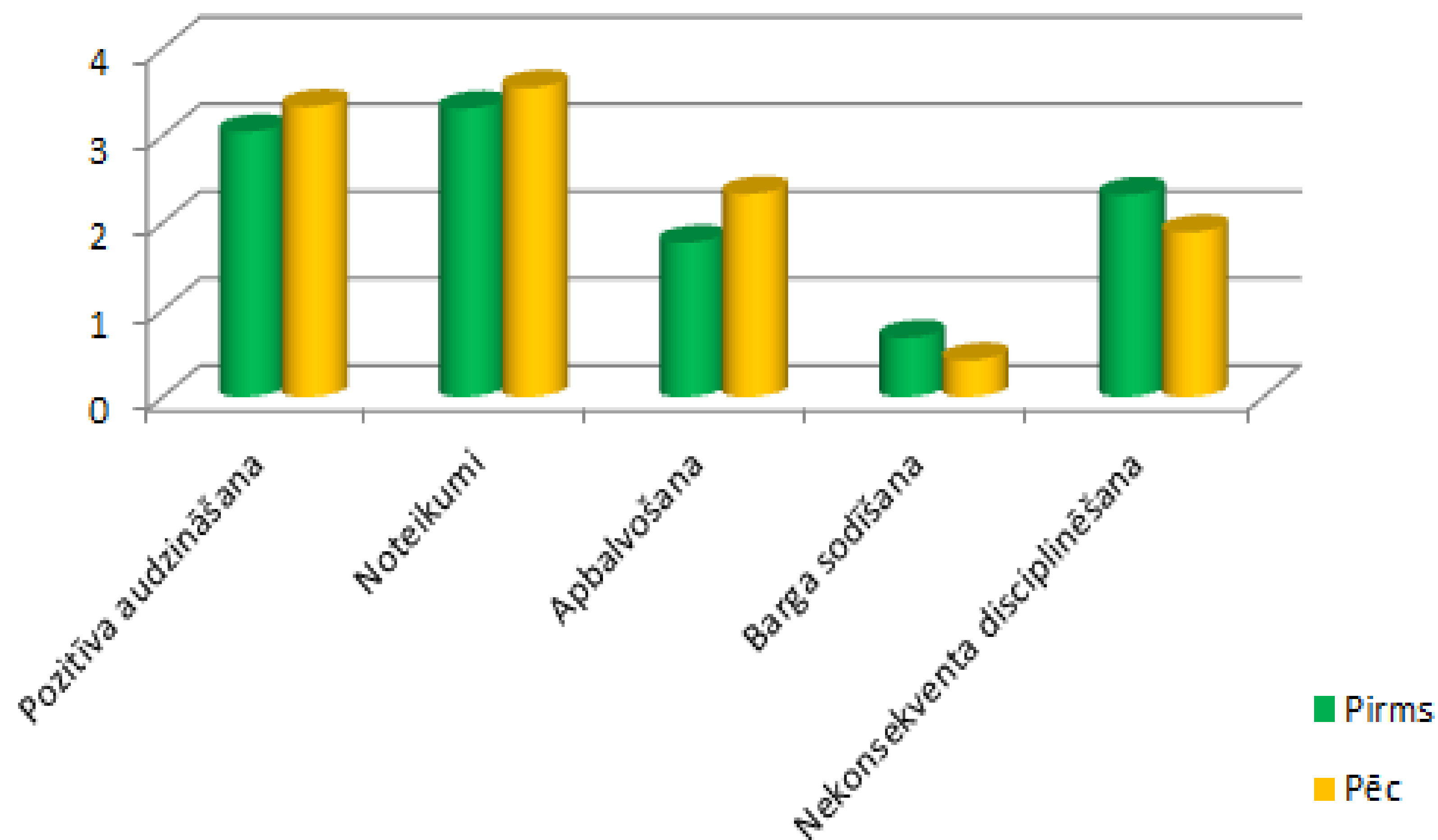

Bērnu uzvedības izmaiņas

T vecākiem variē no 4,71-5,07***; pedagogiem - no 4,01-4,88***

Vecāku audzinošās uzvedības izmaiņas

REZULTĀTI

Pēc programmas apguves bērnu agresīvā uzvedība samazinās, turklāt izmaiņas ir noturīgas arī pēc 6 un 12 mēnešu atkārtotiem mērījumiem:

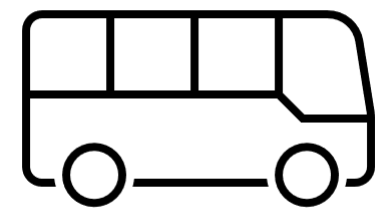
- 1) pakāpeniski samazinās bērnu noteikumus pārkāpjošā un agresīvā uzvedība**
 - 2) uzlabojas bērnu problēmu risināšanas prasmes**
 - 3) mainās vecāku audzinošā uzvedība - pastiprinās pozitīvā audzināšana un samazinās bērna fiziska sodīšana un nekonsekvence.**
- ✓ Arī individuālais darbs pandēmijas apstākļos samazināja uzvedības problēmas (T vecākiem variē no 4,04-5,80***; pedagogiem - no 3,16-4,15**; n=28)

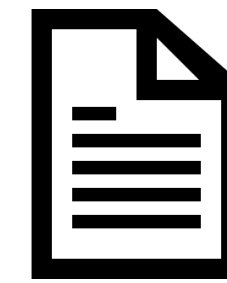
PAŠVALDĪBU UZDEVUMS NODROŠINĀT:

telpas
nodarbībām un
āra spēļu vai
pastaigu
laukums

nodrošināt bērnu,
vecāku nogādāšanu
uz bērnu treniņiem
(maznodrošināto
ģimeņu)

izdales materiālu
vecākiem,
pedagogiem un
bērniem izdrukāšanas
iespējas, kancelejas
piederumi

pusdienas
bērniem

Telpas nepieciešamas: bērnu nodarbībām 1 reizi nedēļā 9:00-15:00; vecāku nodarbībām (ja nenotiek attālināti): 1 reizi nedēļā 16:00-18:00; pedagogu nodarbībām 4 reizes pa 3 h programmas norises laikā.

TELPU NODROŠINĀJUMA PRASĪBAS

- Bērnu nodarbībām telpa, kas ir aprīkota ar bērnu mēbelēm (galdiņi, krēsliņi, plaukti mantām) un materiāliem (spēļmantas: rotaļlietas, galda spēles, grāmatas, āra rotaļlietas)
- Telpai jābūt sadalāmai 4 stūros, svarīgi, lai telpa nebūtu pārskatāma no ārpuses (piem., stiklotas iekšsienas), kas novērstu bērnu uzmanību, radītu diskomfortu vecākiem
- Ir svarīgi, lai bērniem būtu pieejama arī atsevišķa garderobe un tualete.
- Atsevišķs bērnu laukumiņš iešanai ārā.
- Telpā uz programmas laiku (10 nedēļas) neglabāt lietas, kas nav saistītas ar programmu STOP 4-7.
- Nepieciešama individuālā pārrunu telpa, kur grupas treneris var aprunāties ar bērnu, kuram nepieciešams nomierināties, vai vajag atbalstu.

Lietas un materiāli, kas jānodrošina pašvaldībai

- ✓ Dators un projektors (vecāku un pedagogu nodarbību vadīšanai)
- ✓ Skaļruņi mūzikas (bērnu nodarbībām) atskaņošanai, kurus var pieslēgt pie datora
- ✓ Baltā tāfele un flomāsteri vai tāfeles papīrs

Katrai intervences grupai (kopā būs 5 reizes projekta ietvaros):

- ✓ Kancelejas piederumi: krāsainie zīmuli (2 kastītes), krītiņi (1-2 kastītes), līmes zīmuliši (5 gab), šķēres (5 gab.), pildspalvas, biroja papīrs, guaša krāsas (1 kastīte), otas (6 gab.), aplikāciju papīrs (2 komplekti), zīmēšanas papīrs (A4 2 bloki), līmlente (1 gab.), skavotājs + skavas, celtniecības līmlente (1 gab.).
- ✓ Dzeramais ūdens un vienreizējās lietošanas glāzes (vai katram bērnam krūzīte ar viņa vārdu).
- ✓ Papīra dvieļi (3-4 ruļļi), salvetes, atkritumu maisi.
- ✓ 12 (B5 formāta klades)
- ✓ Uzlīmes (piemērotas bērnu vecumam)

Speciālistu/treneru (2 psihologi, 2 pedagogi) uzdevumi:

- apmeklēt visas apmācībām paredzētās nodarbības;
- veikt programmas dalībnieku atlasu un intervences grupu komplektēšanu (psihologs);
- sagatavoties un novadīt bērnu treniņus, vecāku un skolotāju nodarbības, nodrošināt 3 individuālas konsultācijas katrai ģimenei;
- ievākt vecāku un skolotāju aizpildītās anketas pirms un pēc intervences
- piedalīties plānotajās supervīzijās;
- būt atbildīgiem par materiāli tehnisko bāzi;
- sniegt atgriezenisko saiti par intervences grupas norisi.

Speciālistu/treneru komanda

Katrā pašvaldībā ir komandai piesaistīts **koordinators**, kura uzdevumi ir:

- 1) nodrošināt komandas locekļus ar informāciju no PKC un LKBTA;
- 2) sekot līdzi telpu, materiālās bāzes, bērnu ēdināšanas un transporta nodrošināšanai, atbildība par projekta ietvaros sagādāto (no LKBTA) materiālo bāzi - saņemt un nodot intervences speciālistiem no projekta saņemto materiālu komplektu;
- 3) saņemt pieteikumus no PII, sociālā dienesta vai vecākiem un novirzīt speciālistiem/treneriem;

- 4) nodrošināt aizpildīto novērtēšanas anketu nodošanu LKBTA (nepieciešamas pētījumam un ziņojumam par programmu);
- 5) Kopā ar psihologu komplektēt dalībniekus intervences grupai;
- 6) sekot līdzi un nodrošināt komandas darbu (speciālistu koordinēšana), speciālistu darba stundu uzskaiti;
- 7) piedalīties STOP 4-7 apmācībās.

Darba stundu samaksas aprēķini

	Cilvēku skaits	h	Kopā	1h=15.00
Koordinēšana:	465			
Novērtēšana/atlase	15	3	45	675
Bērnu treniņš	4	10x6=60	240	3600
Skolotāju treniņš	2	4x3=12	36	540
Vecāku treniņš	2	2x10=20	40	600
Uzturēšanas tikšanās vecākiem	2	1X2=2	4	60
Uzturēšanas tikšanās skolotājiem	2	1X2=2	4	60
				6000
				1h=12.50
Individuālās tikšanās/konsultācijas	12	2	24	300

Paldies par uzmanību!

